

Forskning

FRA ONDT TIL OPERATION:

Vejen til et nyt knæ

Ifølge Sundhedsstyrelsen bør mennesker med artrose (slidgigt) i knæet ikke henvises til operation, før andre behandlingsmuligheder som f.eks. træning og eventuelt vægttab er afprøvet. Ny forskning, som er støttet af Gigtforeningen, afslører, at retningslinjerne kun sjældent følges.

Tekst: Lisbeth Nannestad Jørgensen / **Foto:** Søren Østerlund

Det skønnes, at mere end 60.000 mennesker hvert år henvender sig til deres praktiserende læge med symptomer på artrose i knæene. En ofte smertefuld tilstand, som påvirker livskvaliteten og friheden til at gøre de ting, vi gerne vil.

Gennem de seneste 10-15 år har adskillige forskere dokumenteret, at især træning og vægttab ved overvægt kombineret med patientuddannelse i mange tilfælde kan lindre smerterne og mindske funktionsnedsættelsen så meget, at man kan leve et godt og aktivt liv. Det betyder, at en operation, hvor knæledet udskiftes med en protese (såkaldt knæalloplastik) i mange tilfælde kan undskydes – eller helt undgås.

60.000+

mennesker henvender sig årligt til deres praktiserende læge med symptomer på artrose i knæene.

Derfor udsendte Sundhedsstyrelsen i 2012 nye retningslinjer for behandling af knæartrose. Ifølge dem skal ikke-kirurgiske behandlingsmuligheder som de ovennævnte afprøves, inden patienten

henvises til en ortopædkirurg med henblik på operation.

500 patienter svarede på spørgsmål

Fysioterapeut, ph.d. Lina Holm Ingelsrud, Ortopædkirurgisk Afdeling på Hvidovre Hospital, satte sig for at undersøge, hvordan det er gået med at følge de nu seks år gamle retningslinjer. Og konklusionen er: Ikke så godt.

“Vi bad 500 patienter, som var henvist til Hvidovre Hospitals ortopædkirurger for udredning af knæartrose, om at besvare et spørgeskema inden selve konsultationen,” fortæller Lina Holm Ingelsrud.

“Skemaet indeholdt spørgsmål om tidligere behandling for knæproblemerne, hvor længe symptomerne havde varet, funktionsnedsættelser på grund af knæproblemerne og forskellige andre oplysninger om patienten.”

Resultaterne var ikke opløftende. De viste nemlig, at kun en tredjedel af patienterne havde afprøvet behandling hos en fysioterapeut det seneste år inden konsultationen hos ortopædkirurgen. Og af dem havde kun 60% modtaget træning, som ellers anbefales ved knæartrose.

“Ifølge Sundhedsstyrelsens retningslinjer bør operation betragtes som sidste udvej, når ikke-kirurgiske behandlingsmetoder ikke har haft tilstrækkelig effekt. Men kun lidt over hver sytende af

Lina Holm Ingelsrud har undersøgt, hvordan det går med at følge Sundhedsstyrelsens retningslinjer for behandling af knæartrose. Hendes forskning viser, at alt for få afprøver træning og vægttab (ved behov), før de indstilles til operation.

9.659

indsættelser af kunstige knæ blev der foretaget i Danmark i 2016. Langt den hyppigste årsag var artrose.

deltagerne i vores studie havde altså gennemgået et træningsforløb inden for det seneste år," fortæller Lina Holm Ingelsrud.

"Projektet viste også meget klart, at der er enorm forskel på de forløb, patienterne gennemgår, inden deres praktiserende læge henviser dem til ortopædkirurgerne. Og at nogle har haft problemer i mange år, mens andre kun har haft gener helt ned til tre måneder."

Hvilken behandling er bedst til den enkelte?

"Vi har nu fundet ud af, at Sundhedsstyrelsens anbefalinger kun alt for sjældent bliver fulgt," siger Lina Holm Ingelsrud.

"Det må i sig selv give stof til eftertanke – ikke mindst blandt de praktiserende læger, som jo typisk står for henvisning til fysioterapeuter, ortopædkirurger og andre behandlere. Det er derfor oplagt at undersøge, hvilke behandlingsforløb der har den bedste effekt. Det er nemlig stadig uklart, og det er baggrunden for, at vi ikke ved tilstrækkeligt meget om, hvornår i forløbet operationen skal udføres for at give det bedste resultat."

Og netop dette spørgsmål vil forsker-teamet på Hvidovre Hospital forsøge at finde svaret på, når de i nær fremtid påbegynder en ny undersøgelse. Her følger de 5.000 knæpatienter gennem to år. Ved første besøg på den ortopædkirurgiske afdeling udfylder patienterne et spørgeskema, hvor de bl.a. bliver spurgt om tidligere behandling, knæsmarter og besvær med at udføre daglige aktiviteter.

"Vi spørger til alle mulige behandlingsformer. Fra træning og vægttab til fodindlæg, alternativ behandling, patientuddannelse og meget andet. Vores mål er at finde den 'rute gennem systemet', som giver det bedste resultat for forskellige typer patienter."

Også dette projekt er støttet af Gigtforeningen. Det gennemføres i samarbejde med Ortopædkirurgisk Afdeling på Næstved Sygehus og forventes at være afsluttet i slutningen af 2021.